

bylo vyhověti bez ohledu na zákon o ochraně nájemců. Došel-li by soud k náhledu, že zažalovaná smluvená činže té doby žalobci nepřísluší, poněvadž se přiči nutícím ustanovením zákona o ochraně nájemců, může to míti za následek jenom zamítnutí žaloby pro její neodůvodněnost, nikoli její odmítnutí pro nepřípustnost pořadu práva.

Čís. 4880.

Pozemková reforma.

Pokud na stát jakožto přejímatele části statku, na němž vázne patronátní právo, přechází poměrná kvota břemen patronátních a stát ji musí převzítí beze srážky z přejímací ceny.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1925, R I 295/25.)

Při rozvrhu přejímací ceny za majetek, převzatý Státním pozemkovým úřadem, navrhla finanční prokuratura, by byla uložena uhražovací jistina za povinnosti reálního patronátu váznoucího na velkostatku, jehož část stát převzal. Oba nižší soudy návrh zamítly, rekursní soud z těchto důvodů: Stížnost vytýká prvému soudu, že zamítl návrh finanční prokuratury na uložení uhražovacího kapitálu za povinnosti reálního patronátu, na velkostatku váznoucí, a odvolává se na předpisy exekučního řádu, zvl. §§ 219 a 224. Při tom však přehlíží dvojí. Ustanovení Šu 219 ex. ř. předpokládá, že jsou tu podmínky, by opětující se dávky, zástavně pojištěné, byly přikázány z dražebního výtěžku, což jest možno dle Šu 214 čís. 4 ex. ř. jedině, když jde o reální břemena, která mají býti vydražitelem převzata na srážku ceny trhov. Leč patronát dle platného práva písm. i) § 20 tractatus de juribus incorporalibus, které, poněvadž k nové zákonné úpravě, slibované v Šu 32 zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. nedošlo, platí dle čl. XIV. uv. zák. k ex. ř., přechází akcesoricky na nového nabyvatele i při zcizení, tedy singulární sukcesí, bez započtení na ceru trhovou a tvoří věcná břemena, přecházející ipso jure, aniž by bylo třeba knihovního zápisu na nabyvatele. (Rozh. nejv. spr. s. ze dne 8. ledna 1899, čís. 6349 sb. Budwinski). Tomu nevádí dohoda Státního pozemkového úřadu s bývalým majitelem, že nepřejímá práv a břemen patronátních, poněvadž to jest smlouva mezi stranami, dle níž veškerá práva a břemena zůstávají dosavadnímu vlastníku, ale která nemůže býti na újmu veřejnoprávním závazkům a předpisům veřejného práva, za jaké nevyhnutelně pokládati jest právo církevní, pokud bylo v platnosti zachováno, pokud se týče státem uznáno, jakž se stalo citovaným zákonem z r. 1874 ohledně poměrů patronátních. Ostatně svémocné vymknutí se z povinností patrona bez svolení církevních úřadů bylo by i neplatno (dv. dekret ze dne 3. září 1784 a 19. října 1784). Mimo to však přehlíží stěžovatelka, že nepřihlašuje zadrželé dávky za poslední tři léta, jimž by příslušelo výsadní pořadí dle Šu 216 čís. 2 ex. ř., nýbrž uhražovací jistinu, jež by mohla dle téhož Šu čís. 4 přijíti na řadu ve svém knihovním pořadí, tedy aspoň za zadrželými veřejnými dávkami, a nemůže míti stejného pořadí s přihlášenou dávkou z nemovitého majetku, požívající zá-

konného práva zástavního a výsadního pořadí. Nemohlo by tedy na uhrazovací jistinu za dávky patronátní dojít, i kdyby požadavek ten byl odůvodněn, ježto dávkou z majetku jest přejímací cena úplně vyčerpána.

N e j v y š š í s o u d vyhověl dovolací stížnosti potud, že sice nezměnil usnesení nižších soudů, avšak soudu prvé stolice uložil, aby nejprve finanční prokuratuře jako zástupkyni účastněných kostelů a far uložil, aby se ve lhůtě, kterou jí zároveň ustanoví, vyjádřila, zda žádá prikázání nároku, o nějž jde, po případě i beze srážky z přejímací ceny, a aby, bude-li toto vyjádření ve lhůtě podáno a bude kladné, o nároku tom dále jednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Právní povahu věcného patronátu vytkl nejvyšší soud v rozhodnutí čís. 1849 sb. n. s., na jehož důvody se odkazuje. Tam vysloveno, že patronát jest souborem práv a závazků, což jedno od druhého zásadně oddělití nelze, a že, rozdělí-li se statek — s nímž reální patronát tak jest spojen, že přechází na každého jeho nabyvatele, aniž třeba, by v knihách byl vyznačen — nemůže se přes to patronát ani drobiti ani zmnohonásobovati (což arci nevylučuje přiměřené úpravy dohodou všech účastníků) a že v případě oddělení částí statku patronát zůstává u kmenového zbytku statku. Konečně uvažována tam i otázka, jak církevní ústavy, k jichž prospěchu patronátní břemena na př. dávky připadají, mohou se proti ztenčení jistoty oddělením částí statku hájiti a kdy. Ovšem tam šlo o otázku, zda přecházejí patronátní břemena na drobné pachtýře, mezi něž byl statek dle zákona o zajištění půdy drobným pachtýřům z velké části rozparcelován, kdežto zde jde o případ podstatně jiný, kde stát přejímá valnou část statku na základě práva záborového. Konečný výsledek může tedy zde býti jiný, než tam. V tomto případě, v němž rekursní soud míní, že patronát přešel na nabyvatele, není ze spisů viděti, zda stát převzal celý statek patronátní nebo jakou část a zda tato část jest taková, že by ji pokládati bylo za kus statku, či zda kmenovým zbytkem jest ta část, která zůstala posavadnímu držiteli. V onom případě byl by s kmenem statku přešel patronát a tedy i jeho břemena na stát, v tomto zůstal by patronát s kmenem statku u jeho posavadního držitele. Ale to by nevadilo, by církevní ústavy, jichž prospěchu patronátní břemena slouží, nehájily se proti ztenčení jistoty rozdělením statku, jemuž odporovati a zabrániti ovšem nemohly, protože nemohou zabrániti provedení záborového práva. Dát se zajištění řádného vybývání břemen mysliti dobře i při zachování nedílnosti patronátu a nerozlučnosti jeho břemen a práv, a patrně právě k tomu čelí návrh finanční prokuratury, vycházející ovšem zřejmě z předpokladu, že patronát zůstane při posavadním držiteli statku, tedy při zbytku jeho, a žádající za prikázání 28.044 Kč, které si představuje ve své stížnosti jako uhrazovací jistinu, která by, kdyby na to došlo, plnila úkol Šu 219 ex. ř., zatím však by, poněvadž jest slíbena zákonná úprava otázky, zůstala v soudním uschování. Dejme tomu, že by došlo na plnění řečeného úkolu uhrazovací jistiny, jak by se tu věc měla? Držitel kmenového zbytku statku zůstal by patronem, byl by tedy podmětem jak práv tak

závazků patronátních a povinen tedy, i závazky sám všechny plnit, avšak jistota za jeho patronátní povinnosti by se neztenčila, neboť na místo nemovitostí, od kmenového statku oddělených, nastoupila by peněžitá jistina vypočtená tak, by užitky (úroky) z ní kryly takovou část břemen (dávek, služeb a pod.), která se má k celkové sumě břemen těch, jako se má oddělená část statku k celému statku, myšlenému ještě v jeho nerozdělenosti, nebo-li z břemen by se vypočetl podíl, vypadající na každou z obou částí podle jich hodnoty a podíl vypadající na část oddělenou (státem převzatou) by se zajistil jistinou. Držitel kmenového statku jako patron plnil by všechny patronátní závazky, za to ale vybíral by si úroky z uhrazovací jistiny složené nabyvatelem oddělené části, který po tomto složení neměl by s patronátem vůbec co činiti. Nedílnost patronátu jako nerozlučného souboru práv a závazků nebyla by nijak dotčena a přece by jistota za patronátní břemena nebyla ztenčena. Kdyby naopak kmenovou částí statku byla část převzatá Státním pozemkovým úřadem, přešel by patronát i s břemeny na stát jako nabyvatele té části a jednalo by se o jistotu vůči držiteli části druhé, Leopoldu S-ovi, v kterémž případě je zřejmo, že věc neměla by s rozvrhem přejímací ceny za část státem převzatou co činiti, ježto uhrazovací jistina nemůže býti hrazena nejen z ní, nýbrž vůbec ne přejímatelem, a práv byl by za ni jen držitel nepřevzaté části statku. Konečně možno také, že by bylo nejvýš pochybno, která z obou částí má býti pokládána za kmenovou, kdež by pak nastala předem otázka, kdo to má rozhodnouti, kdyby se strany nedohodly. Ale zde se dohodly. V čl. IV. dohody ze dne 8. října 1923 praví se, že Státní pozemkový úřad nepřejímá žádných patronátních práv a břemen, což znamená, že patronát zůstává při držiteli nepřevzaté části. Ovšem doložiti dlužno, že sice podpis dohody předsedou Státního pozemkového úřadu je podáním tohoto úřadu ze dne 26. července 1924 potvrzen, není však vidno schválení svěřenským soudem v dohodě vymíněné, a budiž to proto především zjištěno přes to, že rozvrhové řízení, ač platná dohoda jest jeho předpokladem, zavedeno a účastníci ničeho proti tomu nenamítali. Nehledíc k nedostatku tohoto výkazu, šlo by tedy vskutku o případ, že patronát zůstal u držitele nepřevzaté části a jedná se jen o zajištění oproti držiteli přejaté části. Tomuto zajištění by nevadilo, že Státní pozemkový úřad v dohodě nepřevzal ani práv ani břemen patronátních, neboť tu jde čistě o smluvní poměr mezi předatelem a přejímatelem převzaté části statku, jenž zůstal bez účinku na právní postavení církevních ústavů, k jichž prospěchu břemena patronátní slouží a jichž práva dohodou nemohla býti dotčena, když v ní účastní nebyli, takže jim jejich práva, záležející právě v nároku na příslušné zajištění patronátních břemen, i na dále zůstala vyhrazena. Pak však úmluvou mezi předatelem a státem zůstal nedotčen poměr mezi státem z církevními ústavami a práva těchto ústavů na stát jako držitele převzaté části statku trvají, trvá důsledně i jejich korelát, t. j. patronátní závazky státu, poměrně na převzatou část vypadající. A závazky ty jsou oproti státu jako přejímateli i samým zákonem zřetelně uznány, totiž v samém zákoně náhradovém v jeho §u 29 n. zn., kde se praví, že povinnosti veřejnoprávní — a k těm patří nesporně i závazky patronátní — přecházejí na stát dnem tam poznačeným. Tím ovšem není ještě rozhod-

nuta otázka, zda přecházejí beze srážky či na srážku z přejímací ceny. Ta řešena je jinde. Čl. XIV. úv. zák. k ex. řádu praví totiž, že nedotčeny zůstávají předpisy, dle nichž reální břemena k účelům církevním a školským přecházejí na vydražitele nemovitosti. Předpis ten jest právě v rozhodnutí čis. 1849 sb. n. s. dovolaný a v Šu 32 zák. ze dne 7. května 1874 čis. 50 ř. zák. zachovaný v platnosti traktát de jur. incorp., dle něhož v případě prodeje statku patronát reální, na něm vězící, přechází jako accessorium statku na nového držitele a rozumí se, t. j. je zahrnut jako duchovní léno v prodeji statku beze vší taxace a oceňování v penězích nebo hodnotě peněžité sám sebou. Dle těchto dvou předpisů přechází tudíž patronát na vydražitele nejen nutně a nevyhnutelně, nýbrž i bez započtení do ceny tržové, on musí břemena patronátní nésti, aniž by si hodnotu jich směl srážeti z kupní ceny. Arci může se vydražitel práv patronátních vzdáti a proto mluví čl. XIV. úv. zák. k ex. ř. jen o převzetí břemen patronátních, ježto jen o ty může při rozvrhu ceny tržové jíti. A ovšem také jako článek ten, tak také traktát předpokládá prodej statku jako celku a nikoli odprodej jedné části, ale to nemá v případě, že vskutku jde jen o částečný odprodej, za následek, že by kupitel (vydražitel) byl prost povinnosti, vypořádati se mimo kupní cenu také za onu část patronátních břemen, jež na odkoupenou část poměrně vypadá, nýbrž to znamená jen, že se nestane patronem, nenabude tedy patronátních práv a ovšem nestane se ani osobním dlužníkem patronátních povinností (dávek, služeb a pod.), nýbrž pouze dlužníkem reálním jako držitel odkoupené části statku. Patron zůstane i nadále osobou, zavazanou k plnění, odkoupená část statku však ručí za splnění až do poměrné kvoty. Lze tu k vůli podrobnosti odkázat na zákonodárství o různých veřejných dávkách, jež jedné osobě ukládají povinnost platební a jiným vedle ní povinnost ručební. Ale tento celý právní stav, založený článkem XIV. úv. zák. k ex. ř. a citovaným traktátem v něm zahrnutým platí právě také v případě rozvrhu přejímací ceny za zabrané nemovitosti státem převzaté, neboť § 47 (1) náhr. zák. praví, že cena ta se rozvrhne podle zásad o rozvrhu nejvyššího podání za nemovitosti v dražbě prodané, k zásadám těm ale patří právě také zásada, že břemena patronátní musí vydražitel (kupitel) převzít bez započtení do nejvyššího podání (kupní ceny), zde tedy ceny přejímací. Dle Šu 146 čis. 3 ex. ř. musí totiž v dražebních podmínkách poznačena býti všechna břemena, jež vydražitel převzít musí bez započtení do nejvyššího podání, břemena ta pak udává § 150 ex. ř. a mimo jiné také právě čl. XIV. úv. zák. k ex. ř. Následkem toho, že jsou udána již v dražebních podmínkách, jež mají povahu kupní smlouvy, nemusí býti udána ještě jednou v rozvrhovém usnesení, ačkoliv v praxi se na příslušném místě rozvrhového usnesení pravidelně přece vytkne, že vydražitel dotyčné břemeno převzal bez započtení do nejvyššího podání a že se tedy z nejvyššího podání nic na ně nepřikazuje, nebo se docela přímo řekne, že břemeno to se ve smyslu dražebních podmínek přikazuje k převzetí bez započtení do nejvyššího podání, bez srážky z něho. Při rozvrhu přejímací ceny dle Šu 47 náhr. zák. však dražební podmínky nepředcházejí, poněvadž není dražby, a jest tedy třeba břemena, přecházející beze srážky z přejímací ceny, uvést. Mimo břemena patronátní jsou to na př. ještě služebnosti ne-

zbytné cesty, jež se dle Šu 20 zákona ze dne 7. července 1896, čís. 140 ř. zák. přikazují rovněž bez započtení do kupní ceny. Tyto zajisté musí býti v rozvrhovém usnesení vytčeny, ale mezi obojími není jiného rozdílu, než že služebnost cesty jest, patronátní břemeno však nebývá v knihách zapsáno, rozdíl tento však na otázku nemá vlivu. Tím také jest již zodpověděna otázka, zda má nárok církevních ústavů na přikázání poměrné kvoty patronátních břemen ve formě uhražovací jistiny bez srážky z přejímací ceny vyřízen býti v rozvrhovém řízení, či zda patří na pořad práva dle Šu 33, 2 a 34, 2 zák. čís. 50/74 ř. zák. Nejvyšší soud již v rozhodnutí svém ze dne 24. března 1925, č. j. R I 206/25, sb. n. s. čís. 4829, na něž se Státní pozemkový úřad poukazuje, podrobně provedl, že všechny sporné otázky, v soudním řízení ve věcech agrární reformy se vyskytující, musí vyřízeny býti v předepsaném pro ně řízení nesporném, jež dle Šu 47 náhr. zák. platí místo řízení exekučního i pro řízení rozvrhové, a dodává zde k tomu vzhledem k projednávanému případu ještě toto: Dle Šu 47 (3) náhr. zák. jest o rozvrhovém roku vyrozuměti všechny úřady, povolané k vymáhání veřejných dávek, a všechny osoby, pro něž »zapsána« jsou práva na převzatých nemovitostech, což, jak ve zdejším rozhodnutí ze dne 3. března 1925, R II 62/25, čís. sb. n. s. 4771, na něž se Státní pozemkový úřad odkazuje, podrobně vloženo, znamená tolik jako práva »váznoucí« na převzatých nemovitostech, protože se to dle úmyslu zákona týče i práv, pro něž realita zavázána jest i bez knihovního zápisu, jako na př. příspěvky k vodnímu družstvu, v rozhodnutí tom zmíněné, jež patří k veřejným dávkám, zrovna tak jako dávky patronátní. Církevní ústavy, mající právo na patronátní dávky a jiná plnění, jsou tedy tímto předpisem přímo vyzvány, by své nároky přihlásily, by na ně zřetel vzat býti mohl, a jestliže tedy vyzvání tomu vyhověly, musí o vznesených jimi nárocích býti rozhodnuto. Tím vším jest věc dostatečně vysvětlena. Poněvadž stát přejímá příslušnou kvotu patronátních břemen bez srážky z přejímací ceny v poměru k církevním ústavům na rozdíl od poměru k převzateli nemovitostí, s nímž učinil ohledně břemen těch dohodu, takže tento nárok z příčiny břemen těch již vznášeti nemůže — nevádí pranic, že, což nižší stolice za překážku měly, přejímací cena jest ve smyslu Šu 216 čís. 2 ex. ř. dávkou z majetku již vyčerpána. Finanční prokuratura jménem súčasťných kostelů ovšem navrhla přikázání z přejímací ceny, avšak dlužno přihlížeti k účelu jejího návrhu, jenž se nese k zajištění břemen, a tu jest navrhovatelům zajisté zcela lhostejno, zda půjde přikázání na účet přejímací ceny či bez srážky z ní, hlavní věcí jest jim, aby se přikázání stalo. Poněvadž pak jde o řízení nesporné, nesmí se přihlížeti k nepodstatným formálnostem a tím účastníkům působiti škodu (§ 2 čís. 10 nesp. pat.). Věc se dá prostým vyzváním, aby se finanční prokuratura v té příčině přesně vyjádřila, uvést do pořádku, odtud tedy první příkaz prvnímu soudci shora ve výroku daný. Doložiti jest jen, že již z jednání plyne, že úmysl finanční prokuratury nese se patrně i k přikázání bez srážky z ceny přejímací, protože při jednání dne 11. listopadu 1924 souhlasila, by celá přejímací cena byla přikázána na dávku z majetku, a přece při svém návrhu setrvala a v stížnostech setrvává. Avšak tímto rozhodnutím řešena posud pouze otázka, že na stát jako nabyvatele

převzaté části patronátního statku přešla poměrná kvota břemen patronátních a že je musí převzítí beze srážky z přejímací ceny; výpočet kvoty podle poměru hodnot obou částí statku a způsob přikázání, zda se má státi navrženým zřízením uhrazovací jistiny, či kterak jinak, zůstává předmětem jednání, které o tom ještě vůbec zahájeno nebylo, a nového rozhodnutí první stolice. Doložití k tomu jest jen, že všechna potřebná šetření provede soud dle nařízení Šu 47 (1) náhr. zák. v nesporném řízení, tedy ve smyslu Šu 2 čís. 5 nesp. říz. a že dle Šu 214 odstavec druhý ex. ř. mohou se účastníci dohodnouti a tudíž s příslušným schválením ohledně církevních ústavů zvoliti způsob, jenž povaze případu nejlépe vyhovovati bude. Dohodnutí může také vyzníti v ten smysl, že vyčkají, až zákon o dávce sám otázku vyřeší.

Čís. 4881.

Uznal-li nemanželský otec soudním smírem otcovství k nemanželskému dítěti a projevil-li ochotu složit pro ně odbytné, aniž byla určena lhůta ku složení, bylo dítě oprávněno žádati peníze ihned po schválení poručenským soudem. Na hotovosti smíru nebylo ničeho změněno tím, že poručenstvo poskytlo napotom otci lhůtu k plnění.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1925, R I 298/25.)

Ve sporu o uznání otcovství a placení výživného byl sepsán náčrtek smíru, v němž se žalovaný zavázal složit pro nemanželské dítě 6.000 Kč; lhůta ke složení nebyla procesním soudem určena, poněvadž nebyl přítomen ani poručník ani nemanželská matka; platební lhůta byla ponechána dohodě mezi žalovaným a poručenstvem u soudu poručenského. Tomuto soudu bylo ponecháno určení oné lhůty a vůbec schválení celého smíru. Poručenský soud usnesením ze dne 16. října 1924 schválil návrh smíru ze dne 27. září 1924 s tím, že 6.000 Kč měl složit žalovaný do 14 dnů, čítajíc ode dne vyrozumění žalovaného o schválení smíru, do sirotčí pokladny okresního soudu na Kladně. Žalovaný ve svém podání ze dne 7. listopadu 1924 uváděl, že uvedená lhůta 14denní jest mu příliš krátkou vzhledem k tomu, že si hotovost musí opatřiti úvěrem a žádal za lhůtu do 1. ledna 1925. Poručenský soud v usnesení ze dne 14. listopadu 1924 žádal, aby žalovanému bylo uloženo, aby odbytné složil nejpozději do 1. prosince 1924, jinak že bude exekučně vymáháno. Žalovaný potom 29. listopadu 1924 prohlásil, že není s to, složit uvedený peníz do 1. prosince 1924, a uvedl, že odstupuje od smíru a žádá, by se ve sporu pokračovalo. Procesní soud toto prohlášení oznámil soudu poručenskému, který přípisem ze dne 9. prosince 1924 sdělil, že za souhlasu nynější poručnice svoluje, aby 6.000 Kč do konce roku 1924 bylo do sirotčí pokladny vloženo. Návrh žalovaného, by se ve sporu pokračovalo, zamítl soud první stolice z těchto důvodů: Podle názoru soudu odůvodňoval žalovaný prohlášením ze dne 29. listopadu 1924 svůj odstup od smíru výlučně tím, že není s to složit peníze do lhůty, poručenským soudem původně určené, pakliže potom poručenský soud zase přistoupil na původní návrh žalovaného ohledně platební lhůty,